

АКТУАЛІЗАЦІЯ МІЛІТАРНИХ ЗАСОБІВ ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ У СПОРТИВНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Тамара Мандич

аспірант, викладач кафедри української
і слов'янської філології та журналістики,
Херсонський державний університет
E-mail: TMandyich@ksu.ks.ua

Однією з найпродуктивніших тем, у категоріях якої описано спортивні реалії, є війна. Сприйняття змагання як війни вмотивовано подібністю цілей, способів їх досягнення та характеристик спортивного і збройного протистоянь. Разом із традиційними й уже виявленими мілітарними метафорами, перифразами та порівняльними зворотами у спортивному медійному просторі почали з'являтися й нові засоби вторинної номінації, що відбивають реалії російсько-української війни, чим підтверджено **актуальність** дослідження.

Метою визначаємо фіксацію та аналізування значень і функцій мілітарних засобів вторинної номінації, ужитих в усних коментарях спортивних трансляцій, новинних дописах у соціальній мережі Facebook та на сторінках українських спортивних інтернет-видань.

Погоджуючись із В. Котенко в тому, що «у контексті спортивного дискурсу особливого значення набуває військова метафора» [1, с. 116], зауважимо, що для текстового спортивного контенту характерне використання назв зброї та її застосування, фаз збройного протистояння та особливостей ведення бою, статусу військових та їхніх дій. Як правило, такі лексеми є загальноживаними, кодифікованими й типовими для спортивного медійного простору. Утім, реагуючи на соціально-політичні події, мовні процеси сприяють доповненню цього переліку тими одиницями, що актуалізувалися в інформаційному просторі 2022 р. внаслідок збройної агресії проти України. Усталені вислови, ключові топоніми, назви сучасної зброї набули нових значень у контексті спорту, який, до слова, не залишився осторонь війни та відзначився низкою благодійних матчів, виступів спортсменів і перфомансів на підтримку нашої держави.

Аналізуючи мовні особливості українського спортивного медійного простору, відзначимо образний потенціал словосполучення *закрити небо*, що у спортивному коментарі є переосмисленням вислову, який поширювався як заклик до світової спільноти щодо захисту повітряного простору від ворожих атак. Спільною ознакою для війни та спорту визначаємо захисну дію, що в реальному житті забезпечує від атак, а на футбольному полі унеможлиблює отримання суперником навісної передачі у штрафний майданчик після розіграшу стандартного положення. Напр: *І «Кадіс» знову закриває небо над власним штрафним майданчиком* [2].

Успіх українця Сергія Реброва, який усьоме поспіль став найкращим тренером в чемпіонаті ОАЕ, описано шляхом уживання метафори, побудованої на основі топоніма *Чорнобаївка*, що в умовах війни є символом незламної боротьби на південному напрямку. Напр: *«Коли створив в ОАЕ свою Чорнобаївку»* [3, 11.04.2022]. На метафоричному образі цього ж населеного пункту сконструйовано й візуальний контент – унаочнення турнірної таблиці кращих бомбардирів української футбольної Прем'єр-ліги, де другу сходинку між прізвищами А. Довбика з 14-ма та В. Циганкова з 11-ма голами посідає *Чорнобаївка* з 11-ма на той момент влучаннями у ворожу техніку [3, 27.03.2022]. Попри трагічність подій, кількість повторюваного знищення ворожих осередків на одному й тому ж місці наділила топонім гумористичним ефектом, реалізованим і у спортивних інтернет-спільнотах.

Застосування агресором зброї іранського виробництва мотивує спортивних журналістів додавати образності заголовкам тих матеріалів, що присвячені участі спортсменів із країн, певною мірою задіяних у війні. В основу засобів вторинної номінації може бути покладено позиціонування країн відносно України, як-от *Союзник переміг ворога. Англія розгромила Іран на ЧС-2022* [5, 21.11.2022], або вживання назв зброї, напр.: *Помстився за мопеди. Українець Крикля піднявся після нокдауну та забив іранця в титульному поєдинку* [4, 20.11.2022]. У цьому випадку локальна перемога українського спортсмена над іранцем асоціюється з подоланням ворога на полі бою.

Звертаємо увагу й на функціонування порівняльних зворотів. Зокрема, потужність і точність удару по воротах у виконанні українського футболіста в інтерпретації редактора новинної стрічки спільноти у Facebook має форму порівняння з популярною серед українців назвою «Джавелін», хоча раніше в подібному випадку спортивні журналісти послуговувались традиційними лексемами на зразок «гармата». Напр.: *Це точно його (В.Миколенка – прим.авт.) найкрасивіший гол в кар'єрі! Ви маєте побачити цей шедевр! Вгатив, як із Джавеліна* [3, 08.05.2022].

Позаспортивні моменти, зокрема конфліктні ситуації, що виникають між суперниками, носять надмірно емоційний характер. Безпосередня дієва участь у таких епізодах українських спортсменів мотивує до порівняння, масштабованого від індивідуального образу до образу країни. Напр.: *Вчора Олександр Зінченко захищав Філа Фодена так само відчайдушно, як Україна захищає Європу від російської агресії* [3, 14.04.2022].

Отже, мілітарні засоби вторинної номінації, що є продуктивними у спортивному медійному просторі, продовжують поповнюватися новими одиницями, що свідчить про реакцію мови на суспільно-політичні події та розвиток образного потенціалу мовлення спортивних журналістів. Перспективою дослідження вбачаємо подальший аналіз репрезентації спортивних реалій у категоріях війни.

Список використаних джерел:

1. Котенко В. Л. Особливості функціонування метонімії та уособлення у іспанськомовному спортивному дискурсі. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2014. Вип. 32. С. 115–121.
2. Футбол. «Валенсія»–«Кадіс». MEGOGO Футбол Другий, 09.04.2022.
3. Футбол України та світу. URL: <https://www.facebook.com/uafotballua>
4. XSport.ua. Помстився за мопеди. Українець Крикля піднявся після нокдауну та забив іранця в титульному поєдинку. URL: https://xsport.ua/ua/kickboxing_s/news/pomstyvsvya-za-mopedy-ukrayinets-

[kryklya-pidnyavsya-pislya-nokdaunu-ta-zabyv-irantsya-u-tytulnomu-poe_8736833/](#) (дата звернення – 20.11.2022)

5. XSport.ua. Союзник переміг ворога. Англія розгромила Іран на ЧС-2022. URL:https://xsport.ua/ua/football_s/news/soyuznyk-peremig-voroga-angliya-rozgromyla-iran-na-chs-2022_8736892/ (дата звернення – 21.11.2022).

VOM LEXEM ZUM AFFIX: EIN METAPHORISCHES Prozess

María Jesús López Sixto

Dozentin am Lehrstuhl für Geisteswissenschaften:
Philosophie, Sprache und Literatur
Fakultät für Geisteswissenschaften,
Kommunikation und Dokumentation
Universität Carlos III in Madrid
E-mail: mariajlo@hum.uc3m.es

1. Einleitung

Seit dem Althochdeutschen ist die Zahl der Ableitungen auf ‚-arm, (fettarm) -frei (alkoholfrei), -leer (menschenleer), -los (kostenlos), reich (hilfreich)‘ und ‚-voll (liebevoll)‘ ständig gewachsen. Aufgrund dieser Erkenntnis stellt sich die Frage, welche Umstände demnach dazu geführt hätten, dass diese Wortbildungsmorpheme sich zu erfolgreichen Mitteln für die Produktion von neuem Wortschatz entwickelt hätten.

2. Metapher und Wortbildung

Die Wortbildung ist nicht das einzige Mittel zur Schaffung von neuen lexikalischen Einheiten. Auch die Metapher erweist sich als erfolgreicher Vorgang zum Ausbau des Wortschatzes.

Nach Sánchez [5, S. 142] «ist die Hauptfunktion der Metapher die produktive Erweiterung des Lexikons. Sie gehört also zur dynamischen Lexikologie, nicht zur Wortbildung, es sei denn in der Kombination. Die Wortbildung erzeugt neue Lexeme, die Metapher neue Lexikoneinheiten.»

2.1 Die Wortbildung. Nach Wellmann [8, S. 399f.] erfolgt die Produktion neuer